

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Департамент освіти Сумської обласної державної адміністрації
Інститут педагогіки НАПН України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
за участю
Національний Еразмус+ офіс в Україні
Українська асоціація дослідників освіти
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Київський університет імені Бориса Грінченка
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Шандунський педагогічний університет, КНР
Музична школа «Петар Стоянович», м. Уб, Сербія
Ліцей Rostand в Chantilly, Франція
Державний вищий навчальний заклад ім. Вітелона в Легніце, Польща
Universidad Autonoma de Queretaro Nuevo San Juan, Mexico
Oekraïense School, Netherlands
Unicaf University, Great Britain
Інститут розвитку освіти імені Абдурахмана Джамі, Таджикистан
Ташкентський державний педагогічний університет імені Нізамі, Узбекистан
Національний університет Узбекистану, Узбекистан
Каракалпакський державний університет імені Бердаха, Узбекистан
Ташкентський інститут іригації та механізації сільського господарства, Узбекистан
Ташкентська музична академія, Узбекистан

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

**ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК
ВИЩОЇ ОСВІТИ: ГЛОБАЛЬНИЙ, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА
НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ ЗМІН**

Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції
(20–21 квітня 2021 року)

**INNOVATIVE DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATION: GLOBAL,
EUROPEAN AND NATIONAL DIMENSIONS OF CHANGE**

The Proceedings of the VII-th International Scientific Practical Conference
(2021, April 20-21st)

Суми - 2021

УДК 378.091:001.895](477:4)(063)

I 66

*Рекомендовано до друку вченою радою
Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка
(протокол № 11 від 26.04.2021 р.)*

Редакційна колегія:

А. А. Сбруєва – доктор педагогічних наук, професор (**відповідальний редактор**);

М. А. Бойченко – доктор педагогічних наук, професор;

Т. М. Дегтяренко – доктор педагогічних наук, професор;

С. Б. Кузікова – доктор психологічних наук, професор;

Г. Ю. Ніколаї – доктор педагогічних наук, професор

О. І. Огієнко – доктор педагогічних наук, професор;

О. В. Гузенко – кандидат педагогічних наук, доцент;

О. Г. Козлова – кандидат педагогічних наук, професор;

С. М. Кондратюк – кандидат педагогічних наук, професор;

Н. М. Павлушенко – кандидат педагогічних наук, доцент;

А. О. Полянничко – кандидат педагогічних наук, доцент;

І. А. Чистякова – кандидат педагогічних наук, доцент

Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (20–21 квітня 2021 року, м. Суми). Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 304 с.

ISBN 978-966-698-307-0

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін», що є складовою виконання проєкту програми Еразмус+ Жан Моне Модуль. У матеріалах конференції розглядаються стратегії інноваційного розвитку вищої освіти в Україні, ЄС та світі; інновації у докторській підготовці молодих науковців: український, європейський та світовий досвід; організаційно-педагогічне забезпечення інноваційного розвитку вищої освіти в Україні, ЄС та у світі; стратегії та інноваційні технології підготовки викладачів вищої школи.

Proceedings contain materials of the International scientific-practical conference “Innovative development of higher education: global, European and national dimensions of change”. The conference is held within the framework of Erasmus+ Jean Monnet Module project. Proceedings of the conference reveal strategies of innovative development of higher education in Ukraine, EU and the world; innovations in doctoral training in educational/pedagogical sciences: Ukrainian, European and world experience; organizational and pedagogical support of innovative development of higher pedagogical education in Ukraine, EU and in the world; strategies and innovative technologies of the training of high school teachers.

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Матеріали конференції подано в авторській редакції.

УДК 378.091:001.895](477:4)(063)

партнерів з професійної підготовки вчителів; 5) важливим є наявність інших закладів відповідного профілю в регіоні чи районі, зокрема наявність подібного закладу педагогічної освіти в радіусі 15 миль; 6) під час акредитації особлива увага приділяється аналізу кількості зарахованих абітурієнтів з метою встановлення відповідності ресурсних можливостей провайдера надавати освітні послуги.

ЛІТЕРАТУРА

- Department for Education. (2019). *Arrangements for ITT accreditation submissions*. London: DFE.
- Department for Education. (2020). *Initial teacher training: trainee number census 2020 to 2021*. Retrieved from: <https://www.gov.uk/government/statistics/initial-teacher-training-trainee-number-census-2020-to-2021>
- Dey, N. (2011). Quality Assurance and Accreditation in Higher Education in India. *Academic Research International*, 1(1), 104-110.
- Office for Standards in Education, Children's Services and Skills. (2020). *Initial teacher education inspection framework and handbook*. Manchester: OFSTED.
- UNESCO. (2007). *Quality Assurance and Accreditation: A Glossary of Basic Terms and Definitions*. Papers on Higher Education (ed.) Leland Conley Barrows. Bucharest: UNESCO – CEPES.
- UNESCO/ILO. (2010). *Joint ILO/UNESCO Committee of Experts on the Application of the Recommendations Concerning Teaching Personnel: Report 2009*. Paris: UNESCO. Retrieved from: https://www.ilo.org/global/industries-and-sectors/education/WCMS_364850/lang--en/index.htm

І. Анненкова

ОНУ імені І.І. Мечникова,

Н. Кузнєцова

КЗВО «Одеська академія неперервної освіти

Одеської обласної ради»,

О. Ружицька

ОНУ імені І.І. Мечникова

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗБУДОВИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Проблема якості освіти є центральною у світовому освітньому дискурсі впродовж останніх років. Значна увага приділяється їй у документах Болонського процесу, починаючи з Болонської декларації (1999). Ухвалення у 2015 р. оновлених Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості вищої освіти в Європейському просторі вищої освіти (Єрван, 2015) підтверджує збереження пріоритету цього питання на європейському рівні. Нормативні документи, що регламентують функціонування системи внутрішнього забезпечення якості, більше сфокусовані на тому, що має бути зроблено і менше на тому, як цього досягти. Кожен заклад вищої освіти, виходячи зі своїх академічних свобод та університетської автономії, власного досвіду й особливостей, має самостійно розробити та впровадити систему внутрішнього забезпечення якості освіти.

Процес створення і реалізації системи внутрішнього забезпечення якості освіти в Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова розпочався в рамках проєкту QUAERE програми ERASMUS+.

З метою виявлення сильних і слабких сторін та визначення шляхів подальшого розвитку системи внутрішнього забезпечення якості освіти в університеті було проведено SWOT-аналіз на підґрунті європейських стандартів ESG (Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG), 2015).

З урахуванням усіх напрямів діяльності було виділено такі сильні сторони університету щодо забезпечення якості освіти: високий рівень наукової та педагогічної кваліфікації науково-педагогічних і наукових працівників; існування механізмів і процедур щодо забезпечення та оцінювання якості освіти; активна участь органів студентського самоврядування та здобувачів вищої освіти у формуванні і реалізації освітньої політики університету; участь у реалізації міжнародних проєктів щодо запровадження академічної доброчесності, розвитку системи забезпечення якості освіти в Україні.

До слабких сторін було віднесено такі: відсутність підрозділу, відповідального за забезпечення якості освіти; низький рівень залучення здобувачів вищої освіти щодо оцінювання якості викладацької діяльності науково-педагогічних працівників; високе фізичне і моральне зношення матеріально-технічної бази та інфраструктури.

Основні можливості університету пов'язані із послідовним впровадженням законів України «Про освіту» (Про освіту: Закон України), «Про вищу освіту» (Про вищу освіту: Закон України), діяльністю Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти щодо акредитації освітніх програм (Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти), що стимулюватимуть заклади вищої освіти до розбудови і вдосконалення систем внутрішнього забезпечення якості освіти, підвищенням зацікавленості європейських партнерів у співробітництві.

Найбільш значущими загрозами для впровадження системи забезпечення якості є: відсутність стандартів вищої освіти для багатьох спеціальностей, особливо для третього (освітньо-наукового рівня); недостатнє державне фінансування; відсутність мотивації з боку роботодавців для участі у процесах забезпечення якості; постійне скорочення чисельності абітурієнтів; відтік найбільш підготовлених абітурієнтів у столичні та зарубіжні ЗВО; зниження привабливості ЗВО як місця роботи молодих фахівців.

Політика забезпечення якості вищої освіти є одним із Стратегічних пріоритетів розвитку ОНУ імені І.І. Мечникова на 2020-2025 рр. (Стратегічні пріоритети розвитку Одеського національного університету імені І. І. Мечникова на 2020-2025 роки), узгоджена з досягненням стратегічної мети ОНУ імені І.І. Мечникова, що полягає у створенні

привабливого людиноцентричного освітнього і наукового середовища через розвиток власного потенціалу, досягнення лідерства у регіоні та міжнародне визнання для здійснення підготовки конкурентоспроможних, інноваційно орієнтованих фахівців і високоякісного наукового продукту.

Система внутрішнього забезпечення якості освіти є сукупністю організаційних структур, процедур, процесів, ресурсів та розподіл відповідальності, що забезпечують постійне поліпшення якості освітніх програм, освітньої діяльності університету та здобуття відповідного ступеня вищої освіти і кваліфікації.

Основними завданнями системи внутрішнього забезпечення якості є: формування стійкої довіри до присвоєних університетом ступенів вищої освіти за всіма освітніми програмами в Україні та поза її межами; забезпечення і підвищення якості вищої освіти, відповідності національним ліцензійним умовам надання освітніх послуг, державним, європейським і міжнародним освітнім стандартам; забезпечення розуміння, врахування та узгодження потреб (цілей, вимог та очікувань) щодо надання освітніх послуг усіх зацікавлених сторін; формування в університеті культури якості як основи конкурентоспроможності університету та його випускників; впровадження механізму самоаналізу як невід'ємного компоненту сталого розвитку університету.

У березні 2019 року в університеті створено Центр забезпечення якості освіти. Діяльність Центру здійснюється за трьома основними напрямками: організаційний та методичний супровід функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти; моніторинг якості освітніх програм; підтримка академічної доброчесності.

У межах першого напрямку здійснюється формування нормативної бази системи внутрішнього забезпечення якості освіти. Розроблено Політику забезпечення якості освіти, Положення про систему внутрішнього забезпечення якості в ОНУ імені І. І. Мечникова, Положення про Центр забезпечення якості освіти ОНУ імені І. І. Мечникова, Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців ОНУ імені І. І. Мечникова, Положення про політику та порядок урегулювання конфліктних ситуацій в ОНУ імені І. І. Мечникова, Кодекс академічної доброчесності учасників освітнього процесу ОНУ імені І. І. Мечникова, Положення про підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників в ОНУ імені І.І. Мечникова, Положення про організацію і проведення опитування здобувачів вищої освіти в ОНУ імені І. І. Мечникова, Положення про визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, Положення про організацію системи моніторингу якості вищої освіти в ОНУ імені І. І. Мечникова, Положення про освітні програми в ОНУ імені І. І. Мечникова.

Спільно з Науково-методичною радою університету проведено низку заходів з питань підготовки освітніх програм до акредитації. Досвід

свідчить про ефективність проведення заходів з питань акредитації з метою обміну досвідом і обговорення проблемних питань реалізації освітніх програм в університеті. У заходах беруть участь представники ректорату, члени ГЕР НАЗЯВО, які є НПП університету, експерти Національного агентства з акредитації освітніх програм та всі залучені до акредитаційного процесу колеги. Матеріали проведених семінарів, вебінарів, Круглих столів узагальнюються і розсилаються гарантам освітніх програм та членам проєктних та робочих груп. За результатами засідань визначаються заходи щодо подальшої підготовки освітніх програм до акредитації.

У рамках другого напряму розроблено анкети для визначення стану якості освіти в університеті, якості освітніх програм, якості викладацької діяльності науково-педагогічних працівників. На цьому етапі проводиться анкетування здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. За результатами анкетування гарантам ОП надаються рекомендації щодо поліпшення якості PhD-програм.

Система забезпечення академічної доброчесності є однією з ключових складових системи внутрішнього забезпечення якості освіти ОНУ імені І. І. Мечникова, визначає загальноприйняті світовою спільнотою стандарти здійснення освітньої та наукової діяльності учасниками освітнього процесу з дотриманням при цьому основних моральних і правових норм академічної поведінки. Цей напрям роботи передбачає просвітницьку діяльність, пов'язану із запровадженням Кодексу академічної доброчесності, підписанням відповідних декларацій учасниками освітнього процесу, запобігання та виявлення плагіату у навчальній та науково-дослідній роботі, включення курсу або модулів з академічного письма в освітні програми бакалаврського рівня. Університет бере активну участь у міжнародних проєктах, пов'язаних із популяризацією цінностей і принципів академічної доброчесності. У 2016-2019 рр. університет був учасником проєкту SAIUP. З листопада 2020 р. університет став учасником нового проєкту «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти», що реалізується Американськими Радами з міжнародної освіти за підтримки Посольства США в Україні, МОН України та НАЗЯВО.

Отже, в Одеському національному університеті триває розпочата у рамках проєкту QUAERE програми ERASMUS+ розбудова й удосконалення системи внутрішнього забезпечення якості освіти, яка об'єднала нові та вже створені структурні підрозділи університету в єдину систему у відповідності зі стратегічною метою університету. Створена структура внутрішньої системи забезпечення якості спрямована на забезпечення сталого розвитку університету та формування культури якості із залученням усіх зацікавлених сторін.

ЛІТЕРАТУРА

Про вищу освіту: Закон України 1556-VII від 01.07.2014: зі змінами від 18.12.2019.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

- Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України 11 липня 2019 року № 977. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19>*
- Про освіту: Закон України 2145-VIII від 25.09.2017: зі змінами від 18.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>*
- Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) (2015). Київ: ТОВ «ЦС».*
- Стратегічні пріоритети розвитку Одеського національного університету імені І. І. Мечникова на 2020-2025 роки. URL: <http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/strategyonu.pdf>*

О. Аніщенко

Інститут педагогічної освіти і освіти
дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

ЦЕНТРИ АНДРАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ЯК ОСЕРЕДКИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В умовах швидкоплинних зрушень у всіх сферах життєдіяльності суспільства зростає попит на освітні послуги у сфері освіти дорослих, що актуалізує посилення уваги до питань, пов'язаних із теоретичною й практичною готовністю педагогічного персоналу здійснювати освітню діяльність на засадах андрагогічного, компетентнісного, акмеологічного, особистісно орієнтованого та інших підходів у формальній і неформальній освіті дорослих.

Як відомо, основним ініціатором, генератором інновацій в освіті дорослих, що формуються у процесі суб'єкт-суб'єктної освітньої взаємодії, є андрагог – фахівець, що здійснює освітню діяльність у закладах формальної і неформальної освіти. В Україні є певні позитивні зрушення щодо унормування діяльності таких фахівців. Так, однойменну професію внесено до Державного класифікатора професій України (Зміни № 8, 2019), у проєкті Закону України «Про освіту дорослих» (2020) з'явилася окрема стаття «Педагогічні, науково-педагогічні працівники в системі освіти дорослих» тощо.

Зазначимо, що педагогічні працівники, рівень підготовки яких відповідає сучасним вимогам до педагогічного персоналу, відіграють провідну роль у змістово-цільових, організаційно-процесуальних та інших перетвореннях в освіті дорослих. Це зумовлює посилення вимог щодо компетентностей педагогічних працівників, їх творчого потенціалу. Особливо важливого значення набувають уміння й навички педагогічного персоналу організовувати і здійснювати освітній процес із урахуванням культурно-освітніх запитів цільових груп, використовувати інноваційні підходи у професійній діяльності, андрагогічно орієнтовані методики і технології навчання тощо.

Сбруєва А. Досвід реалізації проєкту ЕРАЗМУС+ Жан Моне Модуль «Європеїзація докторських програм у галузі освіти на засадах інтердисциплінарного та інклюзивного підходів».....	60
Чернякова Ж. Досвід викладання навчального курсу «Academic Writing» в контексті реалізації проєкту Жан Моне Модуль	64
Чернякова Ж. Стратегічні пріоритети розвитку докторської освіти: європейський досвід	67

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ, ЄС ТА У СВІТІ

Авраменко В. Поняття «неформальна освіта» у зарубіжній науковій думці: досвід термінологічного аналізу	71
Авшенюк Н. Особливості інституційної акредитації провайдерів педагогічної освіти у Великій Британії.....	74
Анненкова І., Кузнєцова Н., Ружицька О. Основні напрями розбудови системи внутрішнього забезпечення якості у закладі вищої освіти ...	77
Аніщенко О. Центри андрагогічної майстерності як осередки професійного розвитку викладачів закладів вищої освіти.....	81
Ахмедов Э. Развитие инновационного потенциала военных педагогов.....	84
Бондаренко І., Лянной Ю. Застосування інноваційних технологій та засобів тренувального процесу у професійних жіночих клубах з хокею на траві	87
Гулей О. Професійна підготовка майбутніх фахівців декоративного мистецтва засобами витинання.....	89
Джурило А. Сучасний педагогічний інструментарій оцінювання якості освіти.....	91
Ісакова Є. Напрямки професійного розвитку вчителів Сінгапуру	93
Карпусь О. Організація фізичної активності школярів у Фінляндії.....	98
Корж-Усенко Л. Педагогічне краєзнавство в контексті глокалізації освіти	100
Kulichenko A. Innovation and entrepreneurship at U.S. medical colleges in the 21 st century	103
Лазарєв М., Лазарєва О. Основні тенденції розвитку евристичної освіти в українській педагогіці	106
Никифоров А. Інновації в закладах освіти галузі художнього текстилю західної України кінця ХІХ – початку ХХ століття	108
Максименко О. Учитель у законодавстві повної загальної середньої освіти України: формат діяльності та самоврядування.....	110
Петренко С. Навчальна література з курсу «Управління ІТ-проєктами»: огляд вітчизняних і зарубіжних видань	113
Рохас Галік М. Організаційні основи навчання гри на скрипці в Еквадорі	115
Сапарова Н. Міжнародна стипендія «Болашак» як приклад державної уваги до питання підготовки фахівців	116
Стежко Ю. «Прямий метод» навчання іноземним мовам: межі ефективності	118
Трофименко А. Педагогічна фасилітація у підготовці вчителя: зарубіжний досвід	121
Файзуллоєва И. Способы развития коммуникативных компетенций учащихся при обучении таджикскому языку	123